

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА

Факультет корекційної та соціальної педагогіки і психології

Кафедра психології освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УЯВИ У
ПРОЦЕСІ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Виконала: студентка 2 курсу, групи DOb1-M17z
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Вишнівська Тетяна Юріївна

Керівник Панчук Н.П., кандидат психологічних наук,
доцент

Рецензент Галаманжук Л.Л., доктор педагогічних наук,
доцент, професор кафедри теорії та методики дошкільної
освіти

м. Кам'янець-Подільський - 2018 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УЯВИ У ПРОЦЕСІ СЮЖЕТНО-РОЛЬОВОЇ ГРИ В ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	7
1.1. Поняття уяви у психології.....	7
1.2. Психологічні умови розвитку дитячої уяви.....	13
1.3. Шляхи розвитку уяви дитини дошкільного віку.....	21
1.4. Сюжетно-рольова гра – найважливіша умова формування уяви дошкільника.....	24
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ УЯВИ ДОШКІЛЬНИКА.....	34
2.1. Методологічні основи проведення досліджень	34
2.2. Формування уяви на основі ігрової діяльності	39
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ УЯВИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	45
3.1 Результати дослідження творчої уяви за методикою Е. Торренса „Неповні фігури“.....	45
3.2 Результати дослідження за методикою "Три кольори".....	51
3.3 Результати дослідження розвитку уяви за модифікованим тестом Роршаха.....	56
3.4 Програма засобів ефективного впливу на формування уяви дітей старшого дошкільного віку в сюжетно-рольовій грі.....	59
3.5 Рекомендації щодо розвитку уяви в дошкільному віці в процесі сюжетно-рольової гри	63
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ	79
Додаток А. Сюжетно-рольова гра «Лікарня».....	79

ВСТУП

Актуальність дослідження. Процес реформування системи освіти в Україні вимагає зростання гуманістичної спрямованості дошкільного виховання, врахування в цьому процесі засадах розвивальної психології, де дитині буде виконувати активну роль - роль суб'єкта діяльності й спілкування [16]. Соціально-економічні перетворення, які мають місце в суспільстві, ставлять однією з вимог необхідність формування особистості, яка була би творчо активною, змогла би ефективно і нестандартно розв'язувати нові проблеми, що виникають у житті. А тому, у зв'язку з вищесказаним, перед дошкільними освітніми установами стоїть одне з основних завдань, які стосуються питання розвитку творчого потенціалу дошкільнят. Це, в першу чергу, вимагає врахування психологічних закономірностей всієї системи пізнавальних процесів у навчально-виховному процесі дошкільних освітніх установ з метою його вдосконалення.

Проблема психічних процесів досліджувалась у психологічно-педагогічному напрямку. На основі аналізу робіт можна зробити висновок про те, що дошкільник набуває досвіду поступово. Досвід дошкільника порівняно з досвідом дорослої людини відрізняється глибокою своєрідністю. Це пояснюється тим, що інтереси дошкільника і дорослого різні. У зв'язку з цим стає зрозумілим той факт, що уява у дитини дошкільного віку працює інакше, порівняно з дорослою людиною.

У психологічній науці уява визначається як своєрідна форма відображення об'єктивної дійсності, як психічний процес, завданням якого є створення нових образів завдяки переробці матеріалу сприймань і уявлень, які особистість отримала у попередньому досвіді. Психологи вважають дитячу допитливість та уяву основою формування особистості дитини, її бажань, інтересів, сподівань (Л.І. Божович).

Проблему розвитку уяви в дитинстві досліджували О.М. Дьяченко, Г.Д. Кирилова, Н.Н. Палагіна, О.Є. Кравцова. Умови виникнення уяви у зв'язку з

розробкою теорії гри вивчали Л.С. Виготський, А.Н. Леонтьєв, Д.Б. Ельконін. Проблемою психологічних особливостей сюжетно-рольової гри в дошкільному віці займались Л.С. Виготський, В.У. Давидов, Е.І. Ігнат'єв, С.Л. Рубінштейн, Д.Б. Ельконін, В.А. Крутецький, Т. Рібо, К.Г. Паустовський, Л.М. Галігузова. О.М. Дьяченко та ін. Ігри дітей-дошкільників досліджували М.Я. Басов, Д.Б. Ельконін, О.В. Запорожець, Д.В. Менджеріцька, О.І. Тіхеєва, С.Л. Новосьолова та ін. На основі узагальнення результатів дослідження соціально-психологічних та психолого-педагогічних аспектів дослідження уяви, беручи до уваги розвиток у дітей дошкільного віку творчих здібностей, фантазії, дають можливість розглядати їх як одне з основних новоутворень у дошкільному віці, як одну з передумов ефективного засвоєння дошкільнятами нових знань, як одну з умов творчого перетворення знань, що наявні у дітей дошкільного віку, а це сприяє саморозвитку, тобто має вплив на ефективність навчально-виховної діяльності.

Згідно досліджень Л.С. Виготського, Д.Б. Ельконіна, В.В. Давидова та ін., уява виступає як центральне новоутворення психічного розвитку в дошкільному віці. Уява виступає одним із найважливіших психічних процесів, що безпосередньо входить у будь-який творчий процес особистості на різних вікових етапах її життєвого шляху та сприяє забезпеченню засвоєння будь-яких форм людської культури в онтогенезі.

Л.С. Виготський вважав дошкільний вік «сензитивним» віком, який є сприятливим для розвитку уяви, а у зв'язку з цим, і для закладання основ творчості.

Таким чином, соціальна значущість проблеми обумовила вибір теми дослідження: «Психологічні особливості формування уяви у процесі сюжетно-рольової гри дошкільників».

Об'єкт дослідження – процес формування уяви дошкільника.

Предмет дослідження – психологічні особливості формування уяви в дошкільному віці в процесі сюжетно-рольової гри.

Мета дослідження полягала у виявленні психологічних особливостей розвитку уяви в дошкільному віці, розкритті впливу стимулювання уяви, як психологічного процесу, на розвиток творчої активності дітей дошкільного віку.

Відповідно до мети були поставлені такі **завдання дослідження**:

1. Визначити теоретичні підходи в психолого-педагогічній літературі до вивчення проблеми формування уяви в процесі сюжетно-рольової гри в дошкільному віці.
2. Виявити психологічні особливості формування уяви дошкільника.
3. Експериментально дослідити особливості розвитку уяви в дошкільному віці.
4. Обґрунтувати рекомендації щодо розвитку уяви дитини-дошкільника в процесі сюжетно-рольової гри.

Методи дослідження. Згідно з визначеною метою, гіпотезою, сформульованими завданнями використано комплекс теоретичних, емпіричних та статистичних методів дослідження. На етапі теоретичного дослідження використовувались: теоретико-методологічний аналіз, класифікація та систематизація наукових джерел, порівняння й узагальнення даних теоретичних та експериментальних досліджень. На етапі емпіричного дослідження було застосовано спостереження, бесіда, тестування, психодіагностичні методики на вивчення психологічних особливостей уяви (методика Е.Торренса «Неповні фігури», модифікована методика Роршаха, методика «Три кольори»), експеримент (констатувальний), методи математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що проаналізовані автором теоретичні положення щодо формування уяви в дошкільному віці в процесі сюжетно-рольової гри, підібраний комплекс психодіагностичних методик та сформульовані нами рекомендації можуть бути використані вихователями та психологами дошкільних освітніх установ

в навчально-виховному процесі з метою формування уяви в дітей-дошкільників, їх творчої активності.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися та отримали схвалення на II Міжнародній науково-практичній конференції «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму» (м. Кам'янець-Подільський, 2018).

Публікації. Зміст та результати роботи відображено в науковій публікації у збірнику матеріалів міжнародної науково-практичної конференції: Шевчук Т.Ю. Психокорекція розвитку уяви дошкільника засобами сюжетно-рольової гри // Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції. – м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. – 2018. – 354 с. – С.347-350.

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 64 найменування. Основний зміст роботи викладений на 72 сторінках і містить 7 таблиць та 7 рисунків. Загальний обсяг роботи - 81сторінка комп'ютерного набору.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного нами теоретичного та експериментального дослідження ми прийшли до наступних висновків.

На розвиток уяви впливає багато чинників, зокрема: вік, розумовий розвиток, особливості психічного розвитку (наявність порушень психофізичного розвитку), індивідуальних властивостей особистості (стійкості, усвідомленості, спрямованості мотивів; особливостей комунікації; цінних структур образу "Я"; ступені самореалізації і самооцінки діяльності; особистих рис характеру та темпераменту), а також, від доцільності навчально-виховного процесу.

Найважливіше значення в ігровій діяльності дошкільника відводиться сюжетно-рольовим іграм, завдяки яким відбувається формування усіх психічних процесів дитини, зокрема уяви, без достатнього розвитку яких неможливе виховання особистості.

Дошкільний вік є сензитивним для розвитку уяви. Для розвитку уяви й творчості дошкільника найбільш сприятливою є позиція дорослого, яка надає простір дитячій самостійності, ініціативності, заохочує найменші прояви фантазії дитини, сприяє зацікавленості дітей у придумуванні власної історії.

Окремими прийомами формування уяви виступають: заохочення до розробки задуму, до планування його втілення, до створення уявних ситуацій; стимулювання уяви під час читання дитячої літератури; постановка творчих завдань, проблемних ситуацій ігрового змісту.

Гра та уява взаємопов'язані, оскільки саме в ігровій діяльності й завдяки уяві дошкільник мимоволі стає сильнішим, витривалішим, добрішим, ніж у життєвих ситуаціях. Гра виступає джерелом дитячої фантазії. І уява направляє дитину на те, щоб узгодити свої бажання з бажаннями партнерів по ігровій діяльності. Дитина дошкільного віку ще на самому початку починає відчувати, підсвідомо уявляти, а потім згодом починає усвідомлювати правила спільної гри. Сюжетно-рольову гру варто проводити

на етапі, де відбувається відтворення дошкільниками матеріалу з окремої теми, яку вони засвоїли. У зв'язку з цим під час ігрової діяльності дошкільник вправляється у вмінні будувати діалог, вчиться ставити свої запитання і давати відповідь на них, називати правильно оточуючі предмети, їх властивості, складати висловлювання, використовуючи два-три речення, вправлятися у застосуванні засвоєних лексичних одиниць та мовних конструкцій, з якими дитина ознайомила в ході проведення дидактичних вправ та ігрових ситуацій. Навіть якщо дитина дошкільного віку не може відтворити матеріал, який отримала, вона все одно отримує емоції задоволення від самого процесу гри. А оскільки в процесі ігрової діяльності має місце взаємодія з ровесниками, де дошкільник чує мовлення, то відбувається навчання дитини, але вже з боку самих дітей, а не вихователя.

За допомогою спеціальних вправ і прийомів можна працювати над розвитком дитячої уяви. Наука, художня література, художнє мистецтво тощо є творчими видами діяльності, і якщо дитина дошкільного віку займається вказаними видами, то відповідно в неї розвивається уява.

Важливу роль у розвитку творчої уяви є застосування ігрових ситуацій на заняттях художньої діяльності. Доступними шляхами, що будуть сприяти розвитку творчої уяви у дітей на заняттях образотворчого мистецтва можуть бути використані наступні, а саме: примінення художньо-дидактичних ігор; малювання на задані теми тощо.

Таким чином, потрібно мати на увазі, що розвиток творчої уяви проходить в процесі діяльності. Найкращим засобом для її розвитку у дітей шестирічного віку на заняттях художньої діяльності виступає художньо-дидактична гра.

Поєднання образотворчої діяльності з ігровою дозволяє створювати у дітей особисто значущий для кожної дитини мотив діяльності. А вже власний мотив діяльності, у свою чергу, забезпечить ефективність діяльності. І кінцевий результат діяльності буде набагато вищим, оскільки дошкільник не

просто малює, а він передає в зображеннях ігрові образи, що створює сприятливі умови для розвитку творчої уяви.

Працюючи над розвитком уяви ще в ранньому віці, ми не лише вдосконалюємо та розвиваємо пізнавальні процеси і здібності до творчої діяльності, але також формуємо дитячу особистість. Таким чином, розвиток уяви не виступає як результат безпосереднього навчання. Розвиток обумовлений перетворюючою активністю особистості підростаючої дитини і механізмами саморозвитку уяви.

Психолого-педагогічними умовами розвитку уяви дошкільника є такі: по-перше, дошкільний вік виступає як сензитивний період для розвитку уяви; розвиток уяви дошкільника взаємопов'язаний з розвитком його творчості, з особистісним становленням; по-друге, для розвитку уяви й творчості дитини дошкільного віку найбільш важливою виступає така позиція дорослого, яка сприяє наданню простору дитячій самостійності та ініціативності, сприяє заохоченню найменших проявів фантазії дошкільника; по-третє, розвиток дитячої уяви проходить у ігровій діяльності та у інших продуктивних видах діяльності; по-четверте, окремими прийомами, що сприятимуть розвитку уяви, є такі, як заохочення до розробки задуму, до планування його втілення, до створення уявних ситуацій; по-п'яте, розвиток уяви відбувається під час читання дитячої художньої літератури; в процесі постановки творчих задач, проблемних ситуацій, що носять ігровий зміст.

Дошкільники можуть виявляти ініціативу, самостійність у ігровій діяльності тільки в тому випадку, коли дорослі змогли навчити і дозволяли дітям бути активними в побутовому житті і на заняттях. Вихователь дошкільної освітньої установи повинен чітко усвідомлювати і нести професійну відповідальність за його причетність до становлення дитячої особистості. Особистість зможе сформуватися повноцінною тільки в тому випадку, якщо буде перебувати в атмосфері радості успіху, зацікавленості і захопленості, а найголовніше - в процесі діяльності, яка даватиме можливість повноцінно жити та розвиватися.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Айсіна Р. Соціалізація і адаптація дітей раннього віку / Р. Айсіна, В. Дідкова, О. Хачарутова // Дитина в дитячому садку. – 2003. – №5. – с. 49–53.
2. Артемова Л.В. Вчись граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільників / Л.В.Артемова. – К.: Томірісю – 112 с.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. — К.: Світич, 2008. – 430 с.
4. Бех І. Д. Виховання особистості : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І. Д. Бех.– К. : Либідь, 2008. – 848 с.
5. Богуш А. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / А. Богуш, Л. Варяниця, Н. Гавриш; Науково-дослідний центр з проблем соціальної педагогіки та соціальної роботи АПН України, Луганський нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
6. Божович Л.І. особистість і її формування в дитячому віці / Л.І. Божович. – СПб.: Питер, 2008. – 400с. 3. Васильєва О. К. Образна іграшка в творчих ідеях дошкільнят / О. К. Васильєва. – СПб.: Детство-Пресс, 2003. – 143 с.
7. Варій М. Й. Загальна психологія / М.Й. Варій // Навч. посібник для студ. психол. і педагог. спеціальностей. – Львів: Край, 2005 – 565 с.
8. Варій М. Й. Загальна психологія / М.Й. Варій // Навчальний посібник / 2-ге видан., випр. і доп. – Київ.: «Центр учбової літератури», 2007. – 968 с.
9. Васильєва М. О., Юнг Т. Розвитку творчого потенціалу дошкільника // Дошкільне виховання - 2006. - № 2. - С9-11.
10. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л.С. Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 96 с.

11. Выготский Л. С. Вопросы детской психологии / Л. С. Выготский. – СПб.: СОЮЗ, 1999. – 224 с.
12. Вовчик-Блакитна О. О. Індивідуальні особливості емоційного розвитку дитини: стратегії педагогічного супроводу / О. О. Вовчик-Блакитна // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 4. – С. 1–3.
13. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огородійчук та ін. – Київ.: Просвіта, 2001. – 416 с.
14. Гетманська В. Корекція психічних процесів / Вероніка Гетманська // Психолог дошкілля. – 2015. – №4. – С.17-27.
15. Гуріна З.В. Проблема розвитку уяви дошкільника у психолого-педагогічних дослідженнях Психологічні науки проблема розвитку уяви ... - Молодий вчений molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/100.pdf
16. Дуткевич Т.В. Загальна психологія: теоретичний курс: навчально-методичний посіб. / Т.В.Дуткевич. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. – 432 с.
17. Дуткевич Т.В. Вікова і педагогічна психологія (курс лекцій і практикум): Навчальний посібник / Т.В. Дуткевич, В.А.Терещенко. – Кам'янець-Подільський: Медобори, 2012. – 228 с.
18. Дуткевич Т.В. Дитяча психологія : Навч. посібник. / Т.В. Дуткевич. – К. : ЦУЛ, 2012. – 424 с.
19. Дуткевич Т.В. Дошкільна психологія (курс лекцій і практикум): Навчальний посібник / Т.В.Дуткевич. – Кам'янець-Подільський, ПП Буйницький О.А., 2006. – 320с.
20. Дьяченко О. М. Об основных направлениях развития воображения у детей / О. М. Дьяченко // Вопросы психологии. – 1988. – № 6. – С. 52 – 59
21. Эльконин Д. Б. Детская психология : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Д.Б.Эльконин. - М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 384с.
22. Эльконин Д. Б. Психология игры / Д. Б.Эльконин – М.: Педагогика, 1978. - С. 156.

23. Загальна психологія: підручник / С.Д. Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко та ін. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Вінниця: Нова книга, 2004. – 704 с.
24. Загальна психологія: підручник / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огордійчук та ін. – Київ.: Либідь, 2005.- 464 с.
25. Захарюта Н. Сучасний підхід до розвитку творчої особистості // Дошкільне виховання - 2006 - № 3. - С21-22.
26. Закон України «Про дошкільну освіту» / Урядовий кур'єр. – 2001. – №141. – С. 1–8.
27. Изард К. Э. Психология эмоций / К. Э. Изард. Перев. с англ. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 464 с. : ил. (Серия «Мастера психологии»).
28. Ильин Е.П. Эмоции и чувства / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2007. – 783 с.
29. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості / Т.С. Кириленко. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.
30. Комарова Н. Ф. Как руководить творческими играми детей? Методические рекомендации / Н. Ф. Комарова. – Н. Новгород : НГПИ им. Горького, 2002.
31. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Науково-методичний посібник / Науковий редактор О.Л.Кононко. – К.: Редакція журналу «Дошкільне виховання», 2003. – 243с.
32. Кононко О. Л. Соціально-емоційний розвиток особистості (в дошкільному дитинстві): навч. посіб. для вищ. навч. закладів / О. Л. Кононко. – К.: Освіта, 1998. – 255 с.
33. Коротаєва Є. Творча педагогіка для дошкільнят // Дошкільне виховання - 2006. - № 6. - С32-34.
34. Кудикіна Н.В. Теоретичні засади педагогічного керівництва ігровою діяльністю молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі: дис. ... д-ра. пед. наук: 13.00. Київ, 2004. 404 с.

35. Люблінська Г.О. Дитяча психологія / Г.О.Люблінська. - К.: Вища школа, 1974. – С. 167-198.
36. Макарова Л. Загальна психологія / Любов Макарова, Віктор Синельніков // Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, які навчаються за спеціальністю "Психологія"; М-во освіти і науки України, Макіївський економіко-гуманітарний ін-т. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 198 с.
37. Максименко С. Загальна психологія: Навч. посібник для студ. вуз./ Сергій Максименко, Валентин Соловієнко // Міжрегіональна академія управління персоналом. – 2-е вид., стереотип. – К., 2001. – 455 с.
38. Максимчук Н.П. Психологія дитячої обдарованості / Наталія Петрівна Максимчук // Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – Кам'янець-Подільський: «МЕДОБОРИ» (ПП Мошак М.І.), 2003. – 124 с.
39. Максимчук Н.П. Загальна, вікова і педагогічна психологія. Збірник завдань: навчально-методичний посібник. 2-ге видання, перероблене і доповнене. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2011. – 240с.
40. Мартинчук О.В. Особливості забезпечення педагогічного супроводу ігрової ... . - [Електронний ресурс]. — Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?...
41. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дітей дошкільного віку «Я у Світі» / О.Л. Кононко, З.П. Плохій, А.М. Гончаренко. – К.: Світич, 2009. – 208 с.
42. Мухіна В.С. Іграшка як засіб психічного розвитку дитини / В.С. Мухіна // Питання психології. – 1988. – № 2. – с. 123 – 128.
43. Мухіна В. С. Психологія дошкільника / В. С. Мухіна; [под ред. Л. А. Венгера]. – М.: Просвещение, 2005. – 239 с.
44. М'ясоїд П. Загальна психологія: Навч. посібник для студ. вуз. / Петро М'ясоїд. – 2-е вид., доп. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.
45. Нормативні документи для завідуючих ДНЗ / упоряд. Т. Чала. – Х.:

Основа, 2008. – 528 с. – (Серія «ДНЗ. Керівнику»).

46. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручник / Р.В. Павелків. – Київ.: Кондор, 2011. – 469 с.

47. Павелків Р.В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Р.В. Павелків, О.П. Цигапало. – Київ.: Академвидав, 2008. – 432 с.

48. Панчук Н.П. Основи психолого-педагогічної діагностики (Конспект лекцій): Навчальний посібник. - Кам'янець-Подільський, 2016. – 56с.

49. Піроженко Т.О. Ігрова діяльність дошкільника : молодший дошкільний вік / Піроженко Т.О. та ін. – Київ : Генеза. – 88 с. – (Серія «Настільна книжка вихователя»).

50. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська. – К. : Академвидав, 2006. – 456 с.

51. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. – 3-тє вид., стереотип. – Київ.: Либідь, 2001. – 560 с.

52. «Розвиток сюжетно-рольової гри у дошкільному віці» . - [Електронний ресурс]. — Режим доступу : teremok7.zp.ua/.../549-konsultatsiya-rozvitok-syuzhetno-rol...

53. Развитие личности ребёнка / Н. Ньюкомб. – СПб.: Питер, 2003. – 640 с.

54. Реан А.А. Психология личности. Социализация, поведение, общение / А.А.Реан. – М.: АСТ; СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. – 407 с.

55. Родари Джанни. Грамматика фантазии : Пер. с итал.: Добровольская Юлия Абрамовна М.: Самокат, 2015. 240 с.

56. Розвиток уяви у дітей дошкільного віку. - Методичний кабінет Кам ...https://kprmk.gov.ua/public/img/.../roliak_chornokoz.docx

57. Романова Н. Граю, уявляю, пам'ятаю / Наталія Романова, Лариса Медвідь, Надія Стадник // Психолог дошкілля. – 2013. – №6. – С.26 – 40.

58. Савчин М.В. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В.Савчин ,

Л.П.Василенко. – Київ.: Академвидав, 2009. – 360 с.

59. Сухініна О. Формування особистості дитини в процесі ознайомлення з мистецтвом // Дошкільне виховання - 2004. - № 2. - С.36-38.

60. Хабеця Т. Розвиток творчої уяви дошкільників / Тетяна Хабеця // Дитячий садок. – 2015. №17. – С.33-37.

61. Цимбалюк І. М. Загальна психологія: Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник/ І.М. Цимбалюк, О.Ю. Яницька; М-во освіти і науки України, Міжнар. ун-т "РЕГІ" ім. акад. Степана Дем'янчука. – К.: ВД "Професіонал", 2004. - 303 с.

62. Шаграєва О. А. Эмоциональное развитие дошкольников: Учебное пособие / О. А. Шаграєва. – М.: «Академия», 2003. – 176 с.

63. Шевчук Т.Ю. Психокорекція розвитку уяви дошкільника засобами сюжетно-рольової гри // Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції. – м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж. – 2018. – 354 с. – С.347-350

64. Шрагіна Л. Управління творчою уявою / Лариса Шрагіна // Психолог дошкілля. – 2012. - №9. – С.26-28.